

Ανωνυμοποιημένο κείμενο

Μετάφραση

C-641/18 - 1

Υπόθεση C-641/18

Αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως

Ημερομηνία καταθέσεως:

12 Οκτωβρίου 2018

Αιτούν δικαστήριο:

Tribunale di Genova (Ιταλία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

28 Σεπτεμβρίου 2018

Ενάγοντες:

LG κ.λπ.

Εναγόμενοι:

RINA s.p.a

Ente Registro Italiano Navale

Αριθμός γενικού πρωτοκόλλου 9852/2013

TO TRIBUNALE DI GENOVA (Πρωτοδικείο Γένοβας)

[*παραλειπόμενα*]

στην πολιτική δίκη μεταξύ

LG κ.λπ. [*παραλειπόμενα*] με τόπο επιδόσεων στη Γένοβα, [*παραλειπόμενα*]

εναγόντων

κατά

RINA s.p.a. και ENTE REGISTRO ITALIANO NAVALE, [*παραλειπόμενα*],
με τόπο επιδόσεων στη Γένοβα, [*παραλειπόμενα*]

εναγομένων.

[σελ. 2 του πρωτοτύπου]

1. ΥΠΟΘΕΣΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΣ ΔΙΚΗΣ

1.1. Συνοπτική έκθεση της πορείας της διαδικασίας

Με την αγωγή τους [παρλειπόμενα] οι ενάγοντες –συγγενείς των θυμάτων και επιζήσαντες επιβάτες του ναυαγίου του οχηματογωγού Al Salam Boccaccio '98 που έλαβε χώρα στην Ερυθρά Θάλασσα μεταξύ 2ας και 3ης Φεβρουαρίου του 2006 και είχε 1 000 και πλέον θύματα– ζητούσαν να αναγνωριστεί δικαστικά η από κοινού και/ή εις ολόκληρον αστική ευθύνη των εναγομένων για το σύνολο της περιουσιακής ζημίας και ηθικής βλάβης και ψυχικής οδύνης που υπέστησαν είτε αυτοπροσώπως (jure proprio) είτε ως κληρονόμοι (jure successionis) και να υποχρεωθούν οι εναγόμενοι στην καταβολή της σχετικής αποζημίωσης και χρηματικής ικανοποίησης. Οι ενάγοντες υποστηρίζουν ότι οι εναγόμενοι επέδειξαν αμέλεια κατά την εκτέλεση των δραστηριοτήτων τους νηογνώμονα και πιστοποιήσεως, καθώς και όσον αφορά τις αποφάσεις που έλαβαν και τις οδηγίες που απηύθυναν, πράγμα που προκάλεσε την αστάθεια του πλοίου και τη μη ασφαλή πλοήγησή του με αποτέλεσμα να βυθιστεί.

Οι εναγόμενοι παρέστησαν στη διαδικασία [παρλειπόμενα] και αμφισβήτησαν τα αγωγικά αιτήματα από διάφορες απόψεις, μεταξύ των οποίων, συγκεκριμένα – κατά το μέτρο που ενδιαφέρει εν προκειμένω– από την άποψη της ετεροδικίας των εναγομένων λόγω της οποίας εξαιρούνται από τη δικαιοδοσία των ιταλικών δικαστηρίων. Η εν λόγω ετεροδικία στηρίζεται κατ' ουσίαν στο ότι οι RINA s.p.a. και RINA ENTE ενήχθησαν όσον αφορά δραστηριότητες που εκτέλεσαν βάσει αναθέσεως από αλλοδαπό κυρίαρχο κράτος, τη Δημοκρατία του Παναμά, ήτοι δραστηριότητες οι οποίες συνιστούν έκφραση των κυριαρχικών προνομίων του αναθέσαντος αλλοδαπού κράτους και οι οποίες εκτελέστηκαν από τους εναγομένους στο όνομα και για λογαριασμό του κράτους αυτού.

Επί του ερωτήματος αυτού –το οποίο και μόνο αφορά η αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως– οι ενάγοντες απαντούν ότι, εφόσον αμφότεροι οι εναγόμενοι έχουν την έδρα τους στην Ιταλία (συγκεκριμένα στη Γένοβα) και δεδομένης της αστικής φύσεως της διαφοράς, στοιχειοθετείται διεθνής δικαιοδοσία των ιταλικών δικαστηρίων και αρμοδιότητα του δικάζοντος δικαστηρίου με βάση το άρθρο 2, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 (Βρυξέλλες I). Συγκεκριμένα, οι ενάγοντες προβάλλουν τα εξής:

- κατά το άρθρο 1, ο κανονισμός Βρυξέλλες I δεν εφαρμόζεται οσάκις η διαφορά έχει ως αντικείμενο «φορολογικές, τελωνειακές ή διοικητικές υποθέσεις» (παράγραφος 1).

[σελ. 3 του πρωτοτύπου]

- εντούτοις στις περιορισμένες αυτές περιπτώσεις –και συγκεκριμένα στις διοικητικές υποθέσεις– δεν περιλαμβάνεται η περίπτωση της ενστάσεως ετεροδικίας την οποία προέβλεπαν οι δύο εναγόμενοι RINA κατά το μέτρο που η έννοια των πράξεων δημόσιας εξουσίας (jure imperii) πρέπει να περιορίζεται στις πράξεις που τελούν τα κράτη και οι δημόσιες αρχές κατά την πολιτικού χαρακτήρα άσκηση της κρατικής εξουσίας, ενώ δεν εμπίπτουν στην έννοια αυτή οι πράξεις σχεδιασμού, νηογώμονα και πιστοποίησης, που διέπονται από τεχνικούς κανόνες και ως προς τις οποίες δεν υφίσταται διακριτική ευχέρεια, εν πάση δε περίπτωση είναι άσχετες προς τις πολιτικές επιλογές και τα προνόμια κυρίαρχου κράτους;
- τα ως άνω ισχύουν ομοίως –όσον αφορά το δίκαιο της Ένωσης– υπό το πρίσμα του άρθρου 47 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του άρθρου 6, παράγραφος 1 της ΕΣΔΑ και της αιτιολογικής σκέψεως 16 της οδηγίας 2009/15/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2009, «σχετικά με κοινούς κανόνες και πρότυπα για τους οργανισμούς επιθεώρησης και ελέγχου πλοίων και για τις συναφείς δραστηριότητες των ναυτικών αρχών (αναδιατύπωση)».

1.2. Συνοπτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών

[παραλειπόμενα] [σελ. 4 του πρωτοτύπου] [παραλειπόμενα] [δικονομικά ζητήματα αμιγώς εσωτερικού δικαίου]

2. ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ**2.1. Παρατιθέμενες διατάξεις του εθνικού δικαίου****Άρθρο 10, παράγραφος 1, του ιταλικού Συντάγματος****Διεθνές δίκαιο και νομική κατάσταση του αλλοδαπού**

«Η ιταλική έννομη τάξη συμμορφώνεται προς τους γενικώς αναγνωρισμένους κανόνες του διεθνούς δικαίου».

Άρθρο 24, παράγραφος 1, του ιταλικού Συντάγματος**Προστασία των ατομικών δικαιωμάτων και των εννόμων συμφερόντων**

«Καθένας μπορεί να προσφύγει στα δικαστήρια για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων και των εννόμων συμφερόντων του.»

2.2. Σχετική εθνική νομολογία

Απόφαση αριθ. 238 του Corte Costituzionale (Συνταγματικού Δικαστηρίου) της 22ας Οκτωβρίου 2014 (Περίληψη)

«Το Σύνταγμα επιτάσσει να διαπιστωθεί εάν ο διεθνής κανόνας σχετικά με την ετεροδικία των κρατών, όπως έχει ερμηνευθεί στο πλαίσιο της διεθνούς έννομης τάξης, μπορεί να ενσωματωθεί στην ιταλική έννομη τάξη, εφόσον δεν προσβάλλει θεμελιώδεις αρχές και απαραβίαστα δικαιώματα· μάλιστα, αν διαπιστωθεί ότι υφίσταται τέτοια προσβολή αποκλείει την εφαρμογή του μηχανισμού αυτόματης προσαρμογής του άρθρου 10, παράγραφος 1, του Συντάγματος, με την αναπόφευκτη συνέπεια ότι ο διεθνής κανόνας, ως προς το τμήμα που αντίκειται στις ως άνω αρχές και δικαιώματα, δεν ενσωματώνεται στην έννομη τάξη και δεν μπορεί συνεπώς να εφαρμοστεί. Μεταξύ των θεμελιωδών αρχών της συνταγματικής έννομης τάξης περιλαμβάνεται το δικαίωμα προσφυγής και προβολής άμυνας ενώπιον των δικαστηρίων προς υπεράσπιση των ίδιων δικαιωμάτων (δικαίωμα δικαστικής προστασίας) όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο [σελ. 5 του πρωτοτύπου] 24 του Συντάγματος, ιδίως όσον αφορά την προστασία των θεμελιωδών ατομικών δικαιωμάτων. Το ως άνω άρθρο 24 συνδέεται στενά με το άρθρο 2 του ιταλικού Συντάγματος, καθόσον το τελευταίο συνιστά τον βασικό κανόνα ο οποίος έχει θεσπιστεί, μεταξύ των θεμελιωδών αρχών του Συντάγματος, για την κατοχύρωση του απαραβίαστου των θεμελιωδών ατομικών δικαιωμάτων, στα οποία περιλαμβάνεται [παραλείπόμενα] η ανθρώπινη αξιοπρέπεια· το άρθρο 24 επίσης προστατεύει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, διασφαλίζοντας το δικαίωμά του ατόμου να προσφύγει ενώπιον των δικαστηρίων για την προστασία του εν λόγω απαραβίαστου δικαιώματος. Ως προς τις σχέσεις με τα αλλοδαπά κράτη, το θεμελιώδες δικαίωμα δικαστικής προστασίας μπορεί να περιοριστεί λόγω δημόσιου συμφέροντος το οποίο μπορεί να κριθεί υπέρτερο της αρχής που κατοχυρώνεται στο άρθρο 24 του ιταλικού Συντάγματος. Ωστόσο, ο εθιμικός κανόνας διεθνούς δικαίου σχετικά με την ετεροδικία των αλλοδαπών κρατών, κατά το μέτρο που αποκλείει τη δικαιοδοσία δικαστηρίου επί διαφορών αποζημιώσεως υπέρ θυμάτων εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας και σοβαρών παραβιάσεων των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου, σημαίνει πλήρη υποσκελισμό του δικαιώματος δικαστικής προστασίας των δικαιωμάτων των εν λόγω θυμάτων, χωρίς να προκύπτει ότι υπάρχει αντίθετο υπέρτερο δημόσιο συμφέρον. Η ετεροδικία του αλλοδαπού κράτους που το εξαιρεί από τη δικαιοδοσία των ιταλικών δικαστηρίων και η οποία γίνεται δεκτή στα άρθρα 2 και 24 του ιταλικού Συντάγματος, αν έχει ορισμένο νόημα, πρώτα από λογικής και μετά από νομικής απόψεως, ικανό να δικαιολογήσει τον υποσκελισμό της αρχής της δικαστικής προστασίας των απαραβίαστων δικαιωμάτων, αυτό πρέπει να ανάγεται, από ουσιαστικής και όχι μόνο από τυπικής απόψεως, στις κυριαρχικές λειτουργίες του αλλοδαπού κράτους, στην τυπική άσκηση της κυβερνητικής εξουσίας του. Εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας, όπως ο εκτοπισμός, η καταναγκαστική εργασία και οι μαζικές δολοφονίες δεν μπορούν να δικαιολογήσουν τον πλήρη υποσκελισμό της προστασίας των απαραβίαστων δικαιωμάτων των θυμάτων των εν λόγω εγκλημάτων. Σε θεσμικό πλαίσιο με πυρήνα τα δικαιώματα του ανθρώπου, τα οποία καθίστανται ακόμη σημαντικότερα με το άνοιγμα της συνταγματικής τάξεως στις εξωτερικές πηγές δικαίου, ο

αποκλεισμός του δικαστικού ελέγχου όσον αφορά την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των θυμάτων των ως άνω εγκλημάτων καθιστά απολύτως δυσανάλογο τον υποσκελισμό δύο υπέρτατων αρχών που κατοχυρώνονται στο ιταλικό Σύνταγμα συγκρινόμενο προς τον σκοπό να μη θιγεί η κυριαρχία του κράτους, οσάκις η κυριαρχία αυτή εκφράζεται μέσω συμπεριφορών που είναι σαφώς εγκληματικές και ξένες προς τη νόμιμη άσκηση της κυβερνητικής εξουσίας.

Εξάλλου, το δικαίωμα δικαστικής προστασίας που κατοχυρώνεται συνταγματικώς επιτάσσει την αποτελεσματική προστασία των ατομικών δικαιωμάτων: ακριβώς η απουσία της δυνατότητας αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων καταδεικνύει την αντίθεση του διεθνούς κανόνα, όπως έχει καθοριστεί από το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, προς τα άρθρα 2 και 24 του ιταλικού Συντάγματος. Η εν λόγω αντίθεση καθιστά [σελ. 6 του πρωτοτύπου] ανενεργή τη σχετική παραπομπή του άρθρου 10, παράγραφος 1, του Συντάγματος στο περιορισμένο μέτρο που αφορά την επέκταση της ετεροδικίας των κρατών, έναντι της αστικής δικαιοδοσίας των λοιπών κρατών, στις αγωγές για ζημίες που προκλήθηκαν από πράξεις που κρίνονται ως πράξεις κυριαρχικής εξουσίας (*acta iure imperii*) παραβιάζουσες το διεθνές δίκαιο και τα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου. Ως εκ τούτου, το τμήμα του διεθνούς κανόνα το οποίο έρχεται σε σύγκρουση με τις ως άνω θεμελιώδεις αρχές δεν ενσωματώθηκε στην ιταλική έννομη τάξη και δεν παράγει κανένα αποτέλεσμα στο πλαίσιο της».

Απόφαση αριθ. 15812 του Corte di Cassazione (Ανώτατου Ακυρωτικού Δικαστηρίου), κοινή διάσκεψη τμημάτων, της 29ης Ιουλίου 2016 (Περίληψη)

«Η ετεροδικία των αλλοδαπών κρατών έναντι της αστικής δικαιοδοσίας για πράξεις κατά την άσκηση κυριαρχικής εξουσίας (*acta iure imperii*) συνιστά προνόμιο (και όχι δικαίωμα) που αναγνωρίζεται από διεθνείς εθιμικούς κανόνες, το οποίο ωστόσο δεν ισχύει στην ιταλική έννομη τάξη, κατόπιν της απόφασης αριθ. 238/2014 του Corte Costituzionale (Συνταγματικού Δικαστηρίου, Ιταλία), για τα "*delicta imperii*", ήτοι για τα εγκλήματα που διαπράττονται κατά παράβαση των επιτακτικών κανόνων διεθνούς δικαίου (*ius cogens*), εφόσον θίγουν οικουμενικές αξίες οι οποίες υπερισχύουν των συμφερόντων των μεμονωμένων κρατικών κοινοτήτων».

Corte d'Appello di Genova (Εφετείο Γένοβας), απόφαση αριθ. 534 της 26ης Απριλίου 2017 [παραλειπόμενα]

«[...] οι εκκαλούντες επικαλέστηκαν τη αιτιολογική σκέψη 16 της οδηγίας 2009/15/EK, η οποία έχει ως εξής: "Όταν αναγνωρισμένος οργανισμός, οι επιθεωρητές του ή το τεχνικό προσωπικό του εκδίδουν τα σχετικά πιστοποιητικά εξ ονόματος της διοίκησης, τα κράτη μέλη θα πρέπει να μεριμνούν ώστε, όσον αφορά τις εν λόγω δραστηριότητες που τους έχουν ανατεθεί, να απολαύουν αναλογικών νομικών εγγυήσεων και δικαστικής προστασίας, περιλαμβανομένης της άσκησης του δικαιώματος άμυνας, εκτός της ετεροδικίας, που αποτελεί δικαίωμα το οποίο δύνανται να επικαλούνται μόνον τα κράτη μέλη ως δικαίωμα αναπόσπαστο της

κυριαρχίας και το οποίο επομένως δεν είναι δυνατόν να αποτελέσει αντικείμενο ανάθεσης”.

Ορθώς το πρωτοβάθμιο δικαστήριο επισήμανε ότι οι αιτιολογικές σκέψεις δεν συνιστούν δεσμευτικό μέρος των οδηγιών αλλά απλώς συνιστούν υπόδειξη προς τα κράτη μέλη, την οποία δεν ακολούθησε εν προκειμένω η Ιταλία κατά τη μεταφορά της οδηγίας στην έννομη τάξη της με το νομοθετικό διάταγμα αριθ. 104/2011, κατά το μέτρο που δεν θέσπισε άρση της ετεροδικίας τουλάχιστον όσον αφορά τους αναγνωρισμένους οργανισμούς.

[...]

[σελ. 7 του πρωτοτύπου]

Μάλιστα, η μακρά και κοπιώδης επεξεργασία των διαφόρων εκδοχών της αιτιολογικής σκέψεως 16 έως και την τελική διατύπωσή της, όπως εκτίθεται από τους εκκαλούντες, αποδεικνύει ότι διατηρείται το εν λόγω προνόμιο υπέρ των αναγνωρισμένων οργανισμών, διότι διαφορετικά δεν θα δικαιολογούνταν η νομοθετική έκφραση βουλήσεως περί απαλοιφής του από το κοινοτικό πλαίσιο, ακριβώς προς εκπλήρωση των σκοπών που επιδιώκει η Ένωση».

3. ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Κανονισμός (ΕΚ) 44/2001

Άρθρο 1, [παράγραφος] 1

«Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, ανεξάρτητα από το είδος του δικαστηρίου. Δεν καλύπτει ιδίως φορολογικές, τελωνειακές ή διοικητικές υποθέσεις.

Άρθρο 2, [παράγραφος] 1

«Με την επιφύλαξη των διατάξεων του παρόντος κανονισμού, τα πρόσωπα που έχουν την κατοικία τους στο έδαφος κράτους μέλους ενάγονται ενώπιον των δικαστηρίων αυτού του κράτους μέλους, ανεξάρτητα από την ιθαγένειά τους».

Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άρθρο 47

Δικαίωμα πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου

«Κάθε πρόσωπο του οποίου παραβιάστηκαν τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που διασφαλίζονται από το δίκαιο της Ένωσης, έχει δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου, τηρουμένων των προϋποθέσεων που προβλέπονται στο παρόν άρθρο. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να δικαστεί η υπόθεσή του δίκαια, δημόσια και εντός ευλόγου προθεσμίας, από ανεξάρτητο και αμερόληπτο

δικαστήριο, που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως. Κάθε πρόσωπο έχει τη δυνατότητα να συμβουλευέται δικηγόρο και να του αναθέτει την υπεράσπιση και εκπροσώπησή του. Σε όσους δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους, παρέχεται ευεργέτημα πενίας, εφόσον το ευεργέτημα αυτό είναι αναγκαίο για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική πρόσβαση στη δικαιοσύνη».

Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

[σελ. 8 του πρωτοτύπου]

Άρθρο 6, παράγραφος 1

Δικαίωμα στη χρηστή απονομή δικαιοσύνης

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή δικαίως, δημοσία και εντός λογικής προθεσμίας υπό ανεξαρτήτου και αμερολήπτου δικαστηρίου, νομίμως λειτουργούντος, το οποίον θα αποφασίση είτε επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως, είτε επί του βασιμίου πάσης εναντίον του κατηγορίας ποινικής φύσεως. Η απόφασις δέον να εκδοθή δημοσία, η είσοδος όμως εις την αίθουσαν των συνεδριάσεων δύναται να απαγορευθή εις τον τύπον και το κοινόν καθ' όλην ή μέρος της διαρκείας της δίκης προς το συμφέρον της ηθικής, της δημοσίας τάξεως ή της εθνικής ασφαλείας εν δημοκρατική κοινωνία, όταν τούτο ενδείκνυται υπό των συμφερόντων των ανηλίκων ή της ιδιωτικής ζωής των διαδίκων, ή εν τω κρινομένω υπό του Δικαστηρίου ως απολύτως αναγκαίω μέτρω, όταν υπό ειδικάς συνθήκας η δημοσιότης θα ηδύνατο να παραβιάγη τα συμφέροντα της δικαιοσύνης».

Οδηγία 2009/15/ΕΚ

Αιτιολογική σκέψη 16

«Όταν αναγνωρισμένος οργανισμός, οι επιθεωρητές του ή το τεχνικό προσωπικό του εκδίδουν τα σχετικά πιστοποιητικά εξ ονόματος της διοίκησης, τα κράτη μέλη θα πρέπει να μεριμνούν ώστε, όσον αφορά τις εν λόγω δραστηριότητες που τους έχουν ανατεθεί, να απολαύουν αναλογικών νομικών εγγυήσεων και δικαστικής προστασίας, περιλαμβανομένης της άσκησης του δικαιώματος άμυνας, εκτός της ετεροδικίας, που αποτελεί δικαίωμα το οποίο δύναται να επικαλούνται μόνον τα κράτη μέλη ως δικαίωμα αναπόσπαστο της κυριαρχίας και το οποίο επομένως δεν είναι δυνατόν να αποτελέσει αντικείμενο ανάθεσης».

Οδηγία 2014/111/ΕΕ (τεθείσα σε ισχύ σε χρόνο μεταγενέστερο των πραγματικών περιστατικών και της ασκήσεως της αγωγής)

Αιτιολογική σκέψη 17

«Πρώτον, η παράγραφος 16.1 του μέρους 2 του Κώδικα ΙΙΙ προβλέπει κατάλογο ελάχιστων πόρων και διαδικασιών που πρέπει να καθιερώσουν τα κράτη σημαίας, συμπεριλαμβανομένης της πρόβλεψης διοικητικών οδηγιών σχετικών, μεταξύ

άλλων, με τα πιστοποιητικά κλάσης του πλοίου που απαιτούνται από το κράτος σημαίας για την απόδειξη της συμμόρφωσης με τις δομικές, μηχανικές, ηλεκτρολογικές ή/και άλλες απαιτήσεις διεθνούς σύμβασης της οποίας [σελ. 9 του πρωτοτύπου] το κράτος σημαίας είναι συμβαλλόμενο μέρος ή της συμμόρφωσης με απαίτηση εθνικού κανονισμού του κράτους σημαίας. Εντούτοις, όπως περιγράφεται στην αιτιολογική σκέψη (21) κατωτέρω, η ενωσιακή νομοθεσία κάνει διάκριση μεταξύ θεσμοθετημένων πιστοποιητικών και πιστοποιητικών κλάσης. Τα τελευταία αυτά έγγραφα είναι ιδιωτικού χαρακτήρα και δεν είναι ούτε πράξεις κράτους σημαίας ούτε εκδίδονται για λογαριασμό κράτους σημαίας. Αυτή η διάταξη του Κώδικα III αναφέρεται πράγματι στη σύμβαση SOLAS, κεφάλαιο II-1 μέρος A-1 κανονισμός 3-1, το οποίο προβλέπει ότι τα πλοία σχεδιάζονται, κατασκευάζονται και συντηρούνται σύμφωνα με τις δομικές, μηχανικές και ηλεκτρολογικές απαιτήσεις του νηογνώμονα ο οποίος έχει αναγνωρισθεί από τη διοικητική αρχή σύμφωνα με τις διατάξεις του κανονισμού XI-1/1.1. Η σύμβαση SOLAS ορίζει με σαφήνεια το πλοίο ή τη νομική του εκπροσώπηση έναντι του κράτους σημαίας ως το αντικείμενο της απαίτησης αυτής. Επιπλέον, όταν αναγνωρισμένος οργανισμός ενεργεί ως νηογνώμονας, εκδίδει πιστοποιητικά κλάσης του πλοίου σύμφωνα με τους δικούς του κανόνες και διαδικασίες, προϋποθέσεις και ιδιωτικές συμβατικές ρυθμίσεις, των οποίων το κράτος σημαίας δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος. Ως εκ τούτου, η εν λόγω διάταξη του Κώδικα III αντιβαίνει την οριοθέτηση της κλάσης και των θεσμοθετημένων δραστηριοτήτων που καθορίζονται στην κείμενη νομοθεσία της ΕΕ.»

4. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΣΚΕΠΤΙΚΟΥ ΤΗΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ ΠΕΡΙ ΠΑΡΑΠΟΜΠΗΣ

Το ζήτημα που οδήγησε στην υποβολή προδικαστικού ερωτήματος αφορά τον καθορισμό της διεθνούς δικαιοδοσίας των ιταλικών δικαστηρίων στην επίδικη υπόθεση, η οποία χαρακτηρίζεται από το γεγονός ότι, καίτοι οι εναγόμενοι έχουν την έδρα τους στην Ιταλία, ενήργησαν στο πλαίσιο αναθέσεως από αλλοδαπό κράτος εκτός ΕΕ (Παναμάς) και ως εκ τούτου, όπως προβάλλουν, *jure imperii*.

Επομένως, διερευνάται κατά πόσον το άρθρο 1, [παράγραφος] 1 και το άρθρο 2, [παράγραφος] 1 του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 έχουν την έννοια ότι εμπίπτουν στις «διοικητικές υποθέσεις» οι δραστηριότητες τις οποίες εκτελούσαν οι εναγόμενοι δυνάμει της αναθέσεως των σχετικών καθηκόντων από κράτος εκτός ΕΕ και οι οποίες αποτελούν το αντικείμενο της διαφοράς. Από την απάντηση στο ως άνω ερώτημα θα εξαρτηθεί εάν αποκλείεται ή όχι η διεθνής δικαιοδοσία των δικαστηρίων του κράτους στο έδαφος του οποίου έχουν την έδρα τους οι εναγόμενοι (δηλαδή της Ιταλία).

Οι ερμηνευτικές αμφιβολίες του δικάζοντος δικαστηρίου πηγάζουν από τα εξής στοιχεία:

[σελ. 10 του πρωτοτύπου]

- αφενός, η ως άνω παρατεθείσα νομολογία, πέραν της από 3 Φεβρουαρίου 2012 αποφάσεως του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης στην υπόθεση FERRINI, φαίνεται να αποκλείει τη διεθνή δικαιοδοσία των ιταλικών δικαστηρίων·
- αφετέρου, οι αρχές που απορρέουν από τις πηγές τις οποίες επικαλούνται οι ενάγοντες φαίνονται να προκρίνουν το δικαίωμα δικαστικής προστασίας εντός του κράτους του δικάζοντος δικαστηρίου·
- το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν φαίνεται να έχει αποφανθεί επί του ζητήματος στο παρελθόν.

5. ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΔΙΑΔΙΚΩΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΣ ΔΙΚΗΣ

Η ουσία των θέσεων των διαδίκων σχετικά με το αντικείμενο της παρούσας προδικαστικής παραπομπής έχει ήδη εκτεθεί συνοπτικά ανωτέρω.

6. ΑΠΟΨΗ ΤΟΥ ΑΙΤΟΥΝΤΟΣ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

Το Tribunale di Genova, ως επιληφθέν δικαστήριο, έχει ήδη αποφανθεί, με την απόφαση αριθ. 2097 της 8/3-1/6/2012, σχετικά με παρεμφερές ζήτημα το οποίο ανέκυψε σε υπόθεση που παρουσιάζει μεγάλη ομοιότητα με την υπό κρίση. Στην εν λόγω απόφαση έγινε δεκτή, τουλάχιστον εν μέρει, η ένσταση ετεροδικίας έναντι της δικαιοδοσίας των ιταλικών δικαστηρίων η οποία είχε προβληθεί από την εναγόμενη.

Συγκεκριμένα, οι σελίδες 31 επ. της εν λόγω αποφάσεως έχουν ως εξής:

«5. Η αιτιολογική σκέψη 16 της οδηγίας 2009/15/EK

Η ενάγουσα επικαλείται τη γαλλική νομική θεωρία, η οποία αμφισβήτησε τα συμπεράσματα του Εφετείου του Παρισιού σε απόφασή του που αφορούσε την "ετεροδικία" ("Le raisonnement paraît fragile"), επισήμανε δε ακόμη την αντίθεσή τους προς την αιτιολογική σκέψη 16 της οδηγίας 2009/15/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2009, "σχετικά με κοινούς κανόνες και πρότυπα για τους οργανισμούς επιθεώρησης και ελέγχου πλοίων και για τις συναφείς δραστηριότητες των ναυτικών αρχών (αναδιατύπωση)".

[σελ. 11 του πρωτοτύπου]

[παραλειπόμενα] [παράθεση της αιτιολογικής σκέψεως 16, που έχει ήδη παρατεθεί]

Ωστόσο, όπως ορθώς αντιτείνει η RINA επί του ζητήματος αυτού, το ιταλικό κράτος δεν ενσωμάτωσε την υπόδειξη της αιτιολογικής σκέψεως 16 σε κανόνα εσωτερικού δικαίου. Το νομοθετικό διάταγμα 104/2011, με το οποίο μεταφέρεται η οδηγία στην

εσωτερική έννομη τάξη και στο οποίο προβλέπονται κανόνες σχετικά με τις σχέσεις μεταξύ κράτους και αναγνωρισμένων οργανισμών, δεν περιέχει ουδεμία σχετική μνεία. Εξάλλου, η αιτιολογική σκέψη δεν αποτελεί τμήμα του κανονιστικού περιεχομένου της οδηγίας. Επομένως, η αιτιολογική σκέψη 16 της εν λόγω οδηγίας δεν μπορεί να κριθεί ότι επιτρέπει την απόκλιση από την εφαρμογή της αρχής της ετεροδικίας που κατοχυρώνεται στο άρθρο 10 του ιταλικού Συντάγματος.

Επίσης, η RINA ενήργησε εν προκειμένω κατόπιν αναθέσεως από κράτος εκτός ΕΕ, σύμφωνα με τη σύμβαση SOLAS.

Τέλος, η ύπαρξη της αιτιολογικής σκέψεως 16 φαίνεται μάλιστα να αποδεικνύει αντιθέτως ότι η κοινοτική έννομη τάξη αναγνωρίζει και στο εσωτερικό της την αρχή του διεθνούς δικαίου περί κρατικής ετεροδικίας. Αντιθέτως, επί του παρόντος δεν ασκεί επιρροή το ότι *de lege ferenda* υφίσταται η μελλοντική νομοθετική βούληση άρσεως του προνομίου της ετεροδικίας όσον αφορά τους αναγνωρισμένους οργανισμούς που ενεργούν βάσει αναθέσεως των οικείων κρατών. Ως εκ τούτου, πέραν του αποφασιστικού γεγονότος ότι οι αιτιολογικές σκέψεις δεν ενσωματώθηκαν στον ιταλικό νόμο με τον οποίο μεταφέρθηκε η οδηγία στην ιταλική έννομη τάξη, το επιχείρημα μπορεί να ερμηνευτεί επίσης υπό την έννοια ότι, καίτοι είναι επιθυμητή η αντιστροφή της ισχύουσας τάσεως, επί του παρόντος πρέπει να γίνει δεκτό ότι αναγνωρίζεται η ετεροδικία των αναγνωρισμένων οργανισμών».

Η συλλογιστική της εν λόγω αποφάσεως φαίνεται να επιρρωνύεται από την ως άνω παρατεθείσα αριθ. 238 απόφαση του Corte Costituzionale της 22ας Οκτωβρίου 2014 και την ομοίως παρατεθείσα απόφαση αριθ. 15812 του Corte di Cassazione, κοινή διάσκεψη τμημάτων, της 29ης Ιουλίου 2016. Φαίνονται πράγματι να περιορίζουν το ανεφάρμοστο της αποκαλούμενης αρχής της «περιορισμένης ετεροδικίας» στις εξής περιπτώσεις:

- σε πράξεις αλλοδαπού κράτους που συνιστούν εγκλήματα πολέμου και εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας, τα οποία προσβάλλουν απαραβίαστα ατομικά δικαιώματα, καθώς και

[σελ. 12 του πρωτοτύπου]

- στις περιπτώσεις στις οποίες η εφαρμογή της αρχής της περιορισμένης ετεροδικίας αποκλείει –σε αντίθεση με την υπό κρίση υπόθεση (στο πλαίσιο της οποίας σαφώς παραμένει η διεθνής δικαιοδοσία του Παναμά)– τη δυνατότητα προσφυγής σε οποιαδήποτε δικαστική αρχή (όπως προκύπτει και από την προπαρατεθείσα απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης της 3ης Φεβρουαρίου 2012, σκέψη 104).

7. ΠΑΡΑΠΟΜΠΗ ΤΟΥ ΠΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΟΥ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΣ ΣΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Για τους λόγους αυτούς, το δικάζον δικαστήριο υποβάλει στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

Έχουν το άρθρο 1, [παράγραφος] 1 και το άρθρο 2, [παράγραφος] 1 του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 της 27ης Δεκεμβρίου 2000, ερμηνευόμενα υπό το πρίσμα του άρθρου 47 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, του άρθρου 6, παράγραφος 1, της ΕΣΔΑ και της αιτιολογικής σκέψεως 16 της οδηγίας 2009/15/ΕΚ, την έννοια ότι απαγορεύουν σε δικαστήριο κράτους μέλους, στο πλαίσιο αγωγής αποζημιώσεως λόγω ευθύνης εξ αμελείας για ζημία συνιστάμενη σε θανάτους και σωματικές βλάβες που προκλήθηκαν από ναύαγιο επιβατηγού οχηματαγωγού, να αρνηθεί ότι έχει διεθνή δικαιοδοσία αναγνωρίζοντας ετεροδικία υπέρ οντοτήτων και νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου τα οποία εκτελούν δραστηριότητες νηογνώμονα και/ή πιστοποιήσεως και τα οποία εδρεύουν στο κράτος μέλος αυτό, με το αιτιολογικό ότι οι εν λόγω δραστηριότητες νηογνώμονα και/ή πιστοποιήσεως ασκούνται για λογαριασμό κράτους εκτός ΕΕ;

Γένοβα, 28 Σεπτεμβρίου 2018

[παραλείπόμενα]

ΕΠΡΑΦΟ ΕΡΩΤΗΜΑ